

Gemensam Velfärd Stockholm
Äldregruppen

REMISSVAR
2016 05 27

Äldreförvaltningen

Stockholm stad

Anmäls till
Äldrenämnden
den 14 juni 2016

ÄN/
25

Rapport om utveckling av hemtjänst Dnr 350- 187/2016

Gemensam Velfärd i Stockholm har under flera år i olika former formulerat kritik mot villkoren för hemtjänsten i Stockholm. Vi ser därför mycket positivt på de ambitiösa planer den nya majoriteten i Stockholms stadshus har för att utveckla hemtjänsten både vad gäller kvalitet och arbetsförhållanden för personalen. Vi välkomnar att den "löpande-band-principen" överges för en ramtid där personal i dialog med den äldre får ett avgörande inflytande på när och hur olika insatser ska genomföras. Vi accepterar också argumenten för att LOV inom hemtjänsten bibehålls under förutsättning att skärpta krav införs i förfrågningsunderlaget. Detta trots av Gemensam Velfärd i princip är emot LOV med sin fria etableringsrätt för skattefinansierad hemtjänst.

Vi lämnar i det följande synpunkter på olika delar i rapporten. Referenser ges till avsnitt ur Äldrecentrums förnämliga underlagsrapport till rapporten, *Tillit och relationer. Om kvalitet i hemtjänsten – en kunskapsöversikt*. 2015:4

Närmare information om Gemensam Velfärd; www.gemensamvalfard.se

1. Tid

Tid är, som det står i Äldrecentrums rapport sid 14, den mest centrala kvalitetsfaktorn i hemtjänsten. Om tidsramarna är för snäva blir kvaliteten lidande. Införandet av ramtid kan medverka till en mindre stressande situation i den äldres hem men avgörande är tillräckligt med tid till en god omsorg. Vi förutsätter att budgetramarna för hemtjänsten i Stockholm kommer att utökas jämfört med dagens läge, både för en högre kvalitet i hemtjänsten och för bättre arbetsförhållanden och högre löner för de anställda.

2. Kontinuitet

Kontinuitet utgör, som det också står i Äldrecentrums rapport sid 13, en av de allra viktigaste kvalitetsfaktorerna i hemtjänsten. Det gäller framförallt för de mest sjuka äldre, de 30 % som också har hemsjukvård. Det är angeläget att frågan om kontinuitet ges hög prioritet i det fortsatta arbete med att utveckla hemtjänsten och tydliga krav utformas som syftar till ökad personalkontinuitet. (Förfrågningsunderlaget punkt 4)

3. Fragmentiseringen

Ett stort problem inom hemtjänsten i Stockholm är uppsplittringen, fragmentiseringen av verksamheten. Det stora antalet utförare av hemtjänst med fri etablering och utan områdesansvar kan exempelvis innebära att en biståndshandläggare har 70-80 utförare av hemtjänst att ha kontakter med. Därtill 5-10 vårdcentraler, dagverksamheter, korttidsboenden m fl. Motsvarande gäller för distriktssköterska och primärvårdsrehab. Kontinuitet och samverkan blir mycket svår att upprätthålla. De som drabbas är framförallt de mest sjuka äldre.

Vi saknar i rapporten en diskussion om dessa frågor – hur samverkan mellan olika aktörer kan utvecklas, teamarbete stärkas liksom ett områdesansvar. I Äldrecentrums rapport diskuteras de utförligt. Det är angeläget att dessa frågor bearbetas i det fortsatta arbetet och vi noterar att punkt 7 i förfrågningsunderlaget uppmärksammar dem.

De idéer som förs fram i regeringens utredning *Effektiv vård* om att en särskild organisation, utan valfrihet, skapas för samverkan mellan landsting och kommun kring vård och omsorg om de mest sjuka äldre, bör här vara intressant att pröva.

4. Det stora antalet utförare

Det stora antalet utförare av hemtjänst i Stockholms stad, drygt 150, bidrar i hög grad till uppsplittringen av verksamheten och till den bristande kontinuiteten. De gör även valfriheten för den enskilde till en chimär. Transaktionskostnaderna blir också höga. Vi saknar i rapporten en kritisk diskussion om detta, också här till skillnad från Äldrecentrums rapport. Vi tyder dock punkten 8 i förfrågningsunderlaget om ett krav på utföraren att ha en minsta volym/brukare vid en viss tidpunkt som ett steg i denna riktning. Vi ser också att de andra mer skärpta kraven i förfrågningsunderlaget bör kunna resultera i ett färre antal utförare.

Gemensam Velfärd bestämda uppfattning är att antalet utförare av hemtjänst **drastiskt måste begränsas** och att ett skärpt förfrågningsunderlag aktivt bör användas i detta syfte. Vi noterar att ett enigt KPR i sitt yttrande till § 9 vid sammanträdet den 15 mars i år skriver att vid en överarbetning av förfrågningsunderlaget "Förutsätter KPR att antalet utförare därigenom kan begränsas rejält."

5. Arbetsrätt

Vi instämmer i och vill betona punkt 5 i principerna för förfrågningsunderlaget; att "särskilda kontraktsvillkor utformas avseende arbetsrättsliga förhållanden".

6. Utbildning och kompetens

En god kvalitet inom hemtjänsten förutsätter adekvat utbildning och hög kompetens hos personalen. Vi saknar i förfrågningsunderlaget en punkt om utbildning och kompetens.

7. Miljöpåverkan

I punkt 9 i förfrågningsunderlaget sägs att krav ska utformas så att hemtjänstverksamhetens miljöpåverkan minimeras. Vi instämmer i detta. Vi vill samtidigt peka på att det är den uppsplittrade verksamheten och det stora antalet utförare som utgör den stora miljöboven. Bilar åker kors och tvärs över staden och ofta parallellt med varandra. Trafikverket har gjort undersökningar som visar på att körtiden mellan hemtjänstbesöken ökar dramatiskt med bara två utförare utöver kommunens områdesbaserade team. Betänk effekten av 150 utförare i Stockholm stad! Den stora miljöutmaningen i Stockholm är att minska antalet utförare och öka områdesförankringen.

8. Äldre med stora behov

I en diskussion om hemtjänst är det viktigt att se att äldre med hemtjänst inte är en enhetlig grupp. En del av gruppen har omfattande funktionsnedsättningar och därmed stora behov av vård och omsorg. Cirka 30 % av de med hemtjänst har också hemsjukvård. Cirka en tredjedel har svåra eller mycket svåra rörelsehinder. Ungefär en fjärdedel är kognitivt nedsatta. De med svåra eller mycket svåra kognitiva nedsättningar närmar sig 10 %. Var tionde har en svår eller en mycket svår synnedsättning. (Fler uppgifter finns i den studie som refereras i Äldrecentrums ovan nämnda rapport, sid 6)

Detta förhållande, att många som har hemtjänst har omfattande funktionsnedsättningar, ställer stora och ökande krav på hemtjänst till denna grupp i form av tid, kontinuitet, samverkan och kompetens. Vi anser att detta perspektiv, att utskilja denna grupps stora behov tydligare, borde ha getts i rapporten.

9. Vinstdrift

Gemensam Valfärd principiella inställning är att hemtjänsten inte ska vara vinstdriven. En drivkraft som leder till ökad press på personalen, lägre kvalitet på omsorgen, skattemedel går till vinster, höga transaktionskostnader mm. Vi ser det som ett stort problem att endast drygt 30 % av hemtjänsten i Stockholms stad drivs i offentlig regi. En andel som minskat med ca 10 % under senare år. Vi saknar i remissen helt en diskussion om dessa frågor. Det rimmar illa med den ambition som uttrycks i fullmäktiges budget för äldreomsorgen för 2016. Där står att *"Staden ska aktivt arbeta för att främja icke vinstdrivande verksamheter....."*

